

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 3/2004 vp**

Hallituksen esitys tilastolaiksi ja laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 9 päivänä joulukuuta 2003 lähettäessään hallituksen esityksen tilastolaiksi ja laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n muuttamisesta (HE 157/2003 vp) valmistelevalle hallintovaliokuntaan samalla määrännyt, että perustuslakivaliokunnan on annettava asiasta lausunto hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Miliza Vasiljeff, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oikeusministeriö
- professori Timo Konstari
- professori Olli Mäenpää
- professori Teuvo Pohjolainen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi tilastolaki, jolla korvataan voimassaoleva tilastolaki. Tarkoitus on täsmentää sääntelyä tietojen keräämisestä, käsittelystä ja tilastotarkoituksiin kerättyjen tietojen luovuttamisesta. Esitykseen sisältyy ehdotus laiksi viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain muuttamisesta.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa sääntelyä arvioidaan perustuslain 10 §:n 1 momentin ja 12 §:n 2 momentin säännösten kannalta henkilötietojen suojasta ja viranomaisten asiakirjojen julkisuudesta. Perustelujen mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus on kuitenkin pitänyt aiheellisena esityksen saattamista perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Tilastoviranomaiselle tilastojen laatimista varten annetut asiakirjat ovat 2. lakiehdotuksen pe-

rusteella salassa pidettäviä, jollei erikseen toisin säädetä. Poikkeuksen muodostavat 1. lakiehdotuksen 12 §:n 1 momentin mukaan tiedot valtion

ja kunnallisten viranomaisten toiminnasta ja julkisten palvelujen tuottamisesta sekä 1. lakiehdotuksen 18 §:ssä tarkoitettut tiedot yrityksistä ja yhteisöistä. Säännökset tilastoviranomaisen tilastotarkoituksiin saamien tietojen luovuttamisesta sisältyvät 1. lakiehdotuksen 13 §:ään.

Sääntely on merkityksellistä perustuslain 12 §:n 2 momentin kannalta. Sen mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut talletteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta.

Tilastoviranomaisen hallussa olevien tilastotarkoituksessa saatujen tietojen salassapitoa voidaan pitää välttämättömänä edellytyksenä viranomaisen ja tietojen antajien välisille luottamuksellisille suhteille ja siten tilastoviranomaisen mahdollisuudelle saada luotettavia tietoja. Tilastoviranomaisella on tavanomaista laajempi oikeus saada myös salassa pidettäviä tietoja, mikä puoltaa rajoituksia tämän viranomaisen hallussa olevien tietojen julkisuuteen ja luovuttamiseen. Tämä on perusteltua myös yksityiselämän suojan samoin kuin liike- ja ammattisalaisuuksien suojan kannalta. Tilastoviranomaista ei tehtävänsä takia voida rinnastaa sellaisiin muihin viranomaisiin, joiden hallussa olevien asiakirjojen julkisuuden tulee olla pääsääntönä niiden julkisen vallan käyttöön kohdistuvan julkisen kritiikin ja valvonnan mahdollistamiseksi. Kun otetaan huomioon, ettei ehdotettu sääntely merkitse muutosta muiden viranomaisten hallussa olevien asiakirjojen julkisuuteen, vaan jokaisella on oikeus saada julkisesta asiakirjasta tieto

asianomaiselta viranomaiselta, ei ehdotettu sääntely muodostu perustuslain kannalta ongelmalliseksi.

Salassa pidettäviä ovat 2. lakiehdotuksen mukaan myös sellaiset asiakirjat, jotka on vapaaehtoisesti annettu viranomaiselle tutkimusta tai tilastointia varten. Voimassa olevan lain mukaan kyseinen salassapitosäännös koskee vain tutkimuksen tai tilaston perusaineistoa. Säännöksen sanamuodon tarkistusta ei ole esityksessä perusteltu. Tarkistukselle ei valiokunnan mielestä ole tarvetta. Säännös on tältä osin syytä säilyttää voimassa olevan lain mukaisena.

Tilastoviranomainen voi 1. lakiehdotuksen 13 §:n 2 momentin nojalla luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja yhteiskuntaoloja koskevia tieteellisiä tutkimuksia ja tilastollisia selvityksiä varten. Perustuslain 16 §:n 3 momentissa turvattun tieteiden vapauden näkökulmasta ei ole aivan asianmukaista ulottaa sääntelyä tieteellisen tutkimuksen osalta vain "yhteiskuntaoloja" koskevaan tutkimukseen. Ehdotuksen tarkistamista tältä osin on valiokunnan mielestä aiheellista vielä harkita.

Valiokunnalla ei ole ehdotetusta sääntelystä huomautettavaa perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattujen yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Helsingissä 20 päivänä helmikuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Kimmo Sasi /kok	Reino Ojala /sd
vpj.	Arja Alho /sd	Klaus Pentti /kesk
jäs.	Leena Harkimo /kok	Markku Rossi /kesk
	Hannu Hoskonen /kesk	Simo Rundgren /kesk
	Roger Jansson /r	Arto Satonen /kok
	Annika Lapintie /vas	Seppo Särkiniemi /kesk
	Henrik Lax /r	vjäs. Toimi Kankaanniemi /kd
	Markus Mustajärvi /vas	Veijo Puhjo /vas.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.